

TÜRKİYE'DE ÇOCUK DERGİLERİNİN KAPAK TASARIMININ ÖRNEKLER ÜZERİNDEN İNCELENMESİ

Investigation Of Child Magazine In Turkey Over The Examples Of Their Cover Design

Reference: Ghoghgi, G. (2020). "Türkiye'de Çocuk Dergilerinin Kapak Tasarımının Örnekler Üzerinden İncelenmesi", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 6(39): 2563-2570.

Dr. Öğr. Üyesi Ghonche GHOJOGHI

Nişantaşı Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi, Grafik Tasarımı Böl., İstanbul, Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-2218-5742

ÖZET

Çocuk dergileri, sadece çocuk edebiyatı ile ilgilenenler için değil, sosyoloji, pedagoji, tarih ve sanat tarihi araştırmacıları için de önemlidir. Yakın tarihimizin sosyolojik ve psikolojik gelişimi hakkında bilgi sahibi olmak isteyenler ile eğitimciler için kaynak durumunda olan çocuk dergileri, eğitim tarihinin ayrılmaz bir parçasıdır.

Türkiye'de çocuk dergiciliğinin doğuşu Tanzimatla birlikte hız kazanan sosyal değişimin bir devamı niteliğindedir. İlk çocuk dergisi Mümeyyiz, 1869 yılında yayın hayatına başlamıştır.

Bu çalışmada; örnek olarak Türkiye'de altı çocuk dergisi üzerinden altı kapak tasarımı seçilmiştir. Üç çocuk dergisi Osmanlıca dönemine ait olup diğer üç dergi ise günümüz çocuk dergilerinden seçilmiştir. Bu dergiler; Çocuklara Talim dergisi, Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yeni Yol dergisi Osmanlıca olup; Atlas Çocuk dergisi, Bilge Çocuk eğitim dergisi ve Bilim Çocuk dergisi de güncel çocuk dergilerinden seçilmiş olmaktadır. Osmanlıca dönemine ait toplam sayısı 54 olan Osmanlıca çocuk dergilerinden kapak sayfası düzenli olan üç tane dergi seçilmiştir. Bunun temel sebebi ise diğer ilk dönem veya başlangıç dönemi dergilerinin çoğunda kapak sayfasının olmayışı ya da kapak sayfasının düzensiz oluşu olarak tespit edilmiştir. Ayrıca; çalışmada günümüz çocuk dergilerinden sadece 3 ünlü çocuk dergisi seçilmiştir. Araştırma alanı altı örneklem dergi ile sınırlandırılmıştır.

Araştırmamızda sonuç olarak; Basılı yayın ürünlerinden biri olan dergiler, kapaklarında yer alan görsel kodlar aracılığı ile hedef kitlelere ulaşmakta ve ilk etkileşimi oluşturmaktadır. Bu etkileşim ile oluşan iletişim daha çok görsel bir iletişim türüdür. Bilindiği gibi, görsel iletişim, kapakta yer alan tüm görsel kodların bir araya gelerek, o kodların kolay ve anlaşılır bir şekilde sunumunu sağlayan bir iletişim türüdür. Söz konusu görsel kodların belli bir düzen içerisinde aktarımı da "tasarım" aracılığı ile sağlanmaktadır.

Bilindiği üzere çocuk dergilerinde; çocukların neler bilmelerini, nasıl olmalarını, nelerin değerli olduğunu göstermek ve aynı zamanda eğitmek temel hedeflerdir. Bu bağlamda, bu dergilerin kapakların tasarımı, illüstrasyon ve resimleri çok önemlidir ve bunları hazırlayan kişilerin sadece bir tasarımcı değil aynı zamanda çocukların psikolojisini bilen, çocuklara eğitim veren kişiler olması büyük bir önem taşımaktadır. Zira, bu dergiler çocuklar üzerinde etkili olması nedeniyle diğer dergilere nazaran daha dikkatli ve özenli tasarlanması bir mecburiyettir. Bu bilgilerden hareketle; Türkiye'de tarih boyunca çocukların dünyasına dergiler ve dergi kapakları üzerinden yapılan araştırmalarla da ulaşmak mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Dergi, Kapak Tasarımı, Çocuk, Çocuk Dergiciliği.

ABSTRACT

Children's magazines are important not only for those interested in children's literature, but also for researchers of sociology, pedagogy, history and art history. Children's magazines, which are a resource for those who want to be informed about the sociological and psychological development of our recent history and educators, are an integral part of the history of education.

At Turkey child journalism with its reorganization is a continuation of the accelerated social change. The first children's magazine Mümeyyiz started its publication life in 1869.

In this study; for example, six cover design out of six children's magazine is selected in Turkey. Three children's magazines belong to the Ottoman period and three other magazines were selected from today's children's magazines. These magazines; Talim magazine for children (Drill magazine), special Newspaper magazine for Children, Yeni Yol magazine (New Way magazine) are in Ottoman language; Atlas Children's magazine, Bilge Children's educational magazine (Wise kid) and Bilim Children's magazine (Science) are also selected from current children's magazines. Three magazines with regular cover pages were selected from the Ottoman children's magazines with a total number of 54 from the Ottoman period. The main reason for this was determined as the absence of cover page or irregular cover page in most of the other first period or beginning period magazines. Also; In the study, only 3 famous children's magazines were selected from today's children's magazines. The research area is limited to six sample journals.

As a result of our research; The magazines, which are one of the printed products, reach the target audiences and create the first interaction through the visual codes on their covers. Communication formed by this interaction is mostly a visual communication type. As is known, visual communication is a type of communication that provides all the visual codes on the cover to come together and present them easily and clearly. The transfer of these visual codes in a certain order is also provided by "design".

As it is known, in children's magazines; The main goal is to show what children should know, how they should be, what is valuable, and also educating is the main goal. In this context, the design, illustrations and pictures of these magazines are very important and it is of great importance that the people who prepare them are not only a designer but also those who know the psychology of the children and provide education to children. Because these magazines are effective on children, it is a necessity to design them more carefully and thoughtful than other magazines. Based on this information; Throughout history, it is possible to reach the world of children's magazines in Turkey with researches done on magazine covers too.

Keywords: Magazine, Cover Design, Child, Child Magazine (journalism).

1. GİRİŞ

Basılı yayın ürünlerinden biri olan dergiler, kapaklarında yer alan görsel kodlar aracılığı ile hedef kitlesine ulaşmaktadır ve ilk etkileşimi oluşturmaktadır. Oluşan bu iletişim görsel bir iletişim kapsamında ele alınabilecek bir iletişim türüdür. Bilindiği gibi, görsel iletişim, kapakta yer alan tüm görsel kodların bir araya gelerek, o kodların kolay ve anlaşılır bir şekilde sunumunu sağlayan bir iletişim türüdür. Söz konusu görsel kodların belli bir düzen içerisinde aktarımı da “tasarım” aracılığı ile sağlanmaktadır. Görsel kodların tasarımla aktarımı noktasında ise değişik yollara başvurulmaktadır. Bir sanat eserini çözümlenmek için belli bir resmin fizik elemanlarını ele alır, bunları ayırıp tek veya birbiriyle olan bağlarına göre çizgi, ton, renk, biçim ve birlik ilkeleri üzerinden inceleyebiliriz (Çiçek, 2017:58).

Çalışmamız, Türkiye’de ilk yayınlanan çeşitli çocuk dergileri üzerinden bakarak dergilerin kapaklarının zaman içerisinde güncel dergilerin kapak tasarımlarına gelene kadar görsel tasarımları açısından gözlemlenen farklılıklar ve değişimler üzerine odaklanmıştır. Söz konusu dergilerin kapakları, tasarımsal açıdan hem görsel hem de dilsel iletileri oluşturan göstergelerin çözümlenmesini amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, dergi kapaklarının zamana ve hedef kitleye göre nasıl değişim gösterdikleri ve bu değişimin anlamsal ve tematik açılardan da değişimlere neden olup olmadığı ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır.

Avrupa’da çocuk dergileri, dergiciliğin ortaya çıkışından (1663) yaklaşık yüzyıl sonra başlayabilmiştir. Çocuk dergiciliğinin başlangıcını ahlâkî dergiler (Moralische Wochenschrift) oluşturmaktadır. İlk yayınlanan çocuk dergileri, birtakım ahlâkî değerleri içermekteydi. Bu dergilerde ebeveynlere ve çocuklara yönelik ahlâkî öğütler yer almaktaydı. 1722 yılında Leipzig’de yayınlanan "Leipziger Wochenblatt für Kinder " çocuk dergiciliğinin ilk örneği olarak kabul edilir. Bu ilk derginin içeriğini hikâyeler, fabller, tabiat bilgisi konuları, mektuplar ve birtakım temsiller oluşturmaktaydı. Yine aynı yıl bu dergiye rakip olarak "Nidergaschisches Wochenblatt für Kinder " adıyla ikinci çocuk dergisi yayınlanmıştır. Önemli bir okuyucu kitlesi bulan bu derginin içeriği de benzer konulardan oluşmaktaydı (Şahinbay, 1991:77).

İngiltere’de ise ilk çocuk dergisi 18. yüzyılın sonunda (1788’de) "Juveile Magazina" adıyla yayınlanır. Bunu "The Children's Magazine" (1799) takip eder. Her iki dergi de iyi şöhret yapmalarına rağmen kısa ömürlü olmuşlardır (Oğuzkan, 1987:25).

Çocuk edebiyatının doğuşu, yenileşme düşüncesi ve Batı’ya açılmayla yakından ilişkilidir. Bilindiği gibi Osmanlı döneminde başlatılan yenileşme hareketleri, öncelikle eğitim alanında kendini göstermiştir. Çocuk yazınıyla ilgili ilk eserler arasında şair Nabi’nin (1642-1712) oğlu için yazdığı öğüt kitabı Hayriyye ve Sümbülzade Vehbi’nin (?- 1809) oğluna yazdığı Lütfiye-i Vehbi adlı mesnevileri (Özkırımlı, 1990: 327) gösterilmektedir. Bu eserler geleneksel Müslüman Türk toplumunun ahlâkî, sosyal ve bireysel değerlerini öğretici nitelik taşımaktadırlar.

İlk çocuk dergileri günlük gazete ekleri olarak neşredilmiştir. Ancak Tanzimat dönemi çocuk dergileri uzun ömürlü olamamıştır. Bu dönem çocuk dergileri zorluklar içerisinde var olmaya çalışmışlardır. Tanzimat dönemi çocuk dergilerinden ilk çocuk dergisi unvanına da sahip olan Mümeyyiz (İnuğur, 1993:243) dergisidir. 1869 yılında Sıtkı Efendi adlı yayıncının, aynı adlı günlük gazetenin çocuklar için haftada bir neşrettiği Mümeyyiz’in her sayısı ayrı bir renkte çıkarılmıştır. Çocuk eğitimi üzerinde yoğunlaşan, eğitim ve öğretim yazılarını içeren ve sekiz sayfa olarak basılan bu özel sayı (Mümeyyiz), Türk basın tarihinde ilk çocuk ve eğitim dergisi olarak değerlendirilebilir. Toplamda 54 Osmanlı çocuk dergisinin yayınlandığı ortaya çıkmıştır.

İlk çocuk dergileri olan Mümeyyiz, Hazine-i Etfal ve Sadakat dergilerinde görsel malzeme kullanılmamıştır. Kronolojik olarak dördüncü çocuk dergisi olan Etfal (1875) resim yayınlayan ilk çocuk dergisi unvanına sahiptir.

Çocuk dergilerinin grafik tasarımında resim ve görsel malzemedan başka bir de font ve yazı ya da Tipografi önemlidir.

Tipografi, çocuk dergilerinin tasarımında önemle ele alınması gereken konulardan biridir. Çocuğun gelişim özelliklerine uygun bir tipografik dil, yazının okunabilirliğini ve doğru algılanabilmesini sağlar.

Tipografi, iletişimin yoğun bir görsel biçimi olarak, tüm düşünce ve bilgileri insanoğluna görsel bir etki ile iletme aracı olarak tanımlanmaktadır (Day & Meggs, 1993:1).

Çocuk dergilerinin genel olarak şu özelliklere sahip olması beklenir:

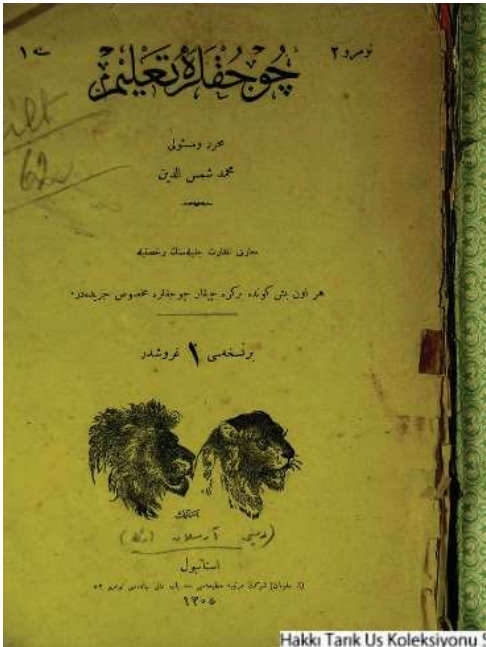
- ✓ Çocukların ilgi, deneyim ve algısına uygun olarak seçilen konular,
- ✓ Somut ve dikkat dağıtmayacak nitelikte ayrıntılar,
- ✓ Kısa cümle ve paragraflardan oluşan sürükleyici anlatımlar
- ✓ Mantıklı sonuçlarla biten kurgular ve gerçeğe uygun kahramanlar,
- ✓ Çocukların anlayabileceği düzeyde ruh çözümlemeleri,
- ✓ Çocuk dünyasına uygun mizah unsurları,
- ✓ 7.Merak unsurları ve ilgi uyandıran ayrıntılar,
- ✓ 8.Metni tamamlayan görseller (Oğuzkan, 1987:11).

2. ÇOCUKLARA TALİM DERGİSİ

Bu dergi, Mehmed Şemseddin'in (doğum-ölüm tarihi) son dergisidir. 4 Kânun-ı Evvel 1303/16 Aralık 1887 tarihli ilk sayısının ibtidasında yazar daha önce çocuklar için çeşitli kitaplar yazdığını ve Arkadaş, Mektep isimleriyle cerideler çıkardığını söylüyor. Bu cerideleri yayınlamaya çeşitli sebeplerden ara verdiğini fakat içinde her zaman çocuklar için bir dergi çıkarma isteği olduğundan bu defa da Çocuklara Talimi çıkarmaya teşebbüs ettiğini belirtiyor.

Derginin ikinci sayısının kapak sayfasının kağıdı sarı rengindedir, Derginin ayrı kapağı vardır, logo Sülüs hattıyla kapak sayfasının yukarısında ortada yazılmıştır kapağın altında iki aslan kafası resmi vardır (Şekil 1). kapak sayfasındaki aslan kafalarının resmi derginin on birinci sayfasında "Arslan" başlıklı metinle ilgili tekrarlanmıştır.

Dergideki resimler genelde bilgi amaçla koyulmuştur ve çocukları eğitmektedir. Her sayıda iki veya üç hayvan veya bilgi amaçlı bir resim vardır. Bu resimler sade çizgilere sahiptir. Derginin tasarımı da sadedir, çocuklarca kolay anlaşılacaktır. Dergi hayvanat ve doğayı çocuklara tanıtan bilimsel bir dergi sayılabilir. Ayrıca derginin kapak tasarımının sade olması ve hayvan resmi zamanın çocuklarının bilimsel bakışları olduğunu, sert kurallarla eğitildiğini ve dergi kapağında eğlence ve insan figürlerinin olmadığını görüyoruz.

Görsel 1. Çocuklara Talim dergisi, İkinci sayı, Kapak sayfası

3. ÇOCUKLARA MAHSUS GAZETE DERGİSİ

Çocuklara Mahsus Gazete Dergisi yalnızca Osmanlı değil Cumhuriyet dönemi de dahil olmak üzere eski harflerle yayınlanan çocuk dergilerinin içinde en uzun ömürlü olanıdır. 1896'da çıkmaya başlayan dergi, yayınına 1908'e kadar sürdürmüştür. Gazete'nin ilk sayısı 9 Mayıs 1312/21 Mayıs 1896 tarihlidir. Derginin 19 Ağustos 1312 tarihli birinci senesinde yayınlanan on beşinci sayısının birinci sayfasında (kapak sayfası) çok özel bir tasarımı vardır (Şekil 2) . Sayfada şekil 2'de Osmanlı padişahının tuğrası büyük boyutta sayfanın ortasına ve logonun altına koyulmuştur. Tuğranın dört tarafında cümle yazılmıştır. Tuğranın yukarısına (Ruzi firuzi cülus-i miyamen manusi hazreti hilafetpenahi) yazılmıştır. Tuğranın sağ ve sol tarafına (Padişahım devletinle şevketinle pek yaşa) cümleleri yazılmıştır. Tuğranın altına Celi Divanı hattı ile Padişahım çok yaşa yazılmıştır (Şekil 3). Birinci sayfada metinde bugünün çok önemli bir gün olduğunu, padişah-ı alemin tahta oturduğunu, Sultan Abdül Hamid han-ı saninin tahta cülus ettiğini, mübarek ve nimet ve refahın padişahın sayesinde fazla olduğunu, padişaha selam, medih vs. yazılmıştır. Derginin birinci senede yayınlanan sayısının logosunda "Çocuklara Mahsus" kelimeleri Rika hattı ile daha küçük ve yukarıda, "Gazete" kelimesi Sülüs hattı ile daha büyük boyutta o iki kelimenin altında yazılmıştır. Logo sayfanın ortasına yukarıya yerleştirilmiştir.

Görsel 2. Çocuklara Mahsus Gazete Dergisi, Onbeşinci Sayı, s. 1

Görsel 3. Çocuklara Mahsus Gazete Dergisi, Onbeşinci Sayı, s. 1.

Genel bir değerlendirme yapacak olursak; Osmanlı Devletinin geleneksel Müslüman Türk toplumunun ahlâkî, sosyal ve bireysel değerlerini bu dergiler üzerinden çocuklara aktardığı söylenebilir. Çocuklar için hazırlanan dergilerin kapak tasarımları yetişkinler için hazırlanan dergilerin kapak tasarımlarına benzemektedir.

4. YENİ YOL DERGİSİ

Yeni Yol dergisi yüz onüç sayı yayınlanmıştır, uzun soluklu Osmanlı çocuk dergilerinden biridir. İlk sayısı 1 Şubat 1339 / 1 Şubat 1923 tarihinde Bolu' da basılmıştır

Derginin kırk birinci sayısının kapağı çok farklı tasarlanmıştır, tüm sayfa renkli yayınlanmıştır ve bir kaç renk vardır. Bu basın teknolojisinin gelişmesini göstermektedir. Logo matbuatta kullanılan Nesih hattıyla yazılmıştır, künye bilgileri yoktur, tüm sayfayı renkli illüstrasyon kaplamıştır (Şekil 4). Bu illüstrasyonda kapıdan giren çocuğun elinde Yeni Yol dergisi vardır ve kırmızı fesi ile Türk tarzında tasarlanmıştır ama illüstrasyonda Batı etkisi de görülmektedir. Bu kapak tasarımı sayfasında çocukların daha özgür olmaları, insanın figürü bulunması, canlı, hareketli ve renkler çocukların daha eğlenceli, mutlu ve özgür olmalarını imge etmektedir (Ghojoghi, 2019: 207).

Görsel 4. Yeni Yol dergisi, Kırk birinci sayı, Kapak sayfası.

5. ATLAS ÇOCUK DERGİSİ

Atlas Çocuk Dergisi; Mart 2016 sayısında çocuklar, “Kuşlar Dönüyor”, “Tarihi Köprüler”, “Gök Biliminin Şaşırtıcı Etkileri” ve “Dinozorların Dünyası” dosyaları ile eğlenirken öğreniyorlar. Üstelik ” Harika Buluşmalar” da Atlas Çocuk, Mart 2016 sayısında yazılmıştır (Şekil 5).

Görsel 5. Atlas Çocuk-Mart 2016. (https://cicicee.com/dergi/atlas-cocuk-_20.04.2019)

Atlas Çocu dergisi gibi güncel çocuk dergisinin kapak tasarımına bakıldığı zaman ilk göze çarpan konu sayfa tasarımının kalabalık ve karmaşa olduğudur. Tasarım açısından hiç teneffüs alan bırakılmamıştır, her yer görsel elemanlarla boğulmuştur. Her tasarımda önce logonun görünmesi daha sonra önem sırasıyla yerleştirilmesi gerekirken başka görseller ön plana çıkmıştır. Başlıklar düzenli tasarımın yerine karmaşık olarak gözükmemektedir. Bu karmaşık ve düzensiz kapak tasarımı çocukların beyninide yormakta olup konsantrelerini bozmaktadır. Çocuklar için tasarlanan her ürün çekici olmakla birlikte, çocukların rahat anlamalarına, kolay okuyabilmelerine, konsantre olmalarına imkan vermelidir.

6. BİLGE ÇOCUK EĞİTİM DERGİSİ

Bilge Çocuk Eğitim Dergisi (Ocak 2017 5. Sayısı (Şekil 6)): Derginin logosu net gözükmemekte olup çocuklara uygun bir font ile yazılmıştır. Kapak sayfasında kullanılan illüstrasyon çocukların dikkatini çekmekte olup çevresi boğulmamıştır ve başarılı bir kapak sayfa tasarımıdır. Yazılar sağ üst köşeye bloke olmuştur ve sayfanın düzenli tasarımında herhangi bir kargaşa yoktur. Türkiye’de son zamanlarda üretilen dergiler içerisinde Bilge Çocuk Eğitim Dergisinin kapak tasarımı bir çok açıdan çok başarılı bulunmuştur.

Görsel 6. Bilge Çocuk Eğitim Dergisi Ocak 2017 5. Sayı.

(<https://www.kitaptakipcileri.com/Bilge-Cocuk-Dergisi-OCAK-2017-Sayisi-Takvim-Ve-Tas-Zeka-Oyunu-HEDIYE,PR-4686.html>, 25.04.2019)

7. BİLİM ÇOCUK DERGİSİ

Bilim Çocuk Dergisi, TÜBİTAK tarafından yayınlanan bilim çocuk dergisidir. Uzay, doğa ve hayvanlar hakkında çocuklar için birçok bilgi içermektedir. 7 yaş ve üzeri çocuk okurlar için uygun olan bu derginin eklerinde, oyunlar da yer almaktadır. Ayrıca dergi hakkında yazmak isteyen tüm çocuklara ayrılan “okuyucularımızdan” köşesi, miniklerin girişken ve katılımcı olmalarına da olanak sağlıyor. Mart 2020 tarihindeki kapak sayfasında logo tasarımı net ve iyi bir şekilde gözükmemektedir. Derginin kapak tasarımında karmaşa ve düzensizlik yoktur. Sayfadaki illüstrasyonda çocuklar müzik grubu olarak müzik çalmaktadırlar. Kağıtların üzerine dergideki önemli başlıklar yazılmıştır. (Şekil 7). Bu derginin tüm kapak sayfalarına bakıldığı zaman hepsi düzenli ve doğru kompozisonla tasarlanmış olup tasarlanan illüstrasyonlarda yaratıcılık vardır ve çocuklara hoş görünmektedir. Logolar ve başlıklar net ve düzenlidir. Toplamda başarılı kapak sayfa tasarımları vardır.

Görsel 7. Bilim Çocuk Dergisi. Mart 2020. Sayı 267.
(<https://bilimcocuk.tubitak.gov.tr/>, 22.05.2019)

8. SONUÇ

Çocuk dergilerinin kapaklarına bakıldığı zaman her tarih ve dönemin önemli değerleri, mevzuları ve olayları ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, Osmanlıda istenilen yönde ve istenilen toplumsal değer yargıları çerçevesinde dergiler üzerinden çocuklar terbiye edilmiş ve eğitilmiştir. Bu terbiye ve eğitim içeriği tamamiyle mevcut milletin değer yargıları çerçevesinde realize edilmiştir. Örneğin dini eğitim, büyüklere saygı, aile yaşantısı ve okuma yazma kazanımı tercih edilen konuların başında gelmektedir. Bu bilgilerden hareketle, Osmanlı Devletinde çocukların eğitimine verilen önemin bir göstergesi olan çocuk dergileri, günlük yaşamın bir parçası olmakla kalmamış, içerik bakımından da toplumun inanç ve kültür gibi değerlerinin yansıdığı belgeler niteliği taşımıştır.

Diğer yandan, dergi kapağının üzerinde yer alan her görsel ve dilsel ileti aynı zamanda dergi kapağının da oluşturucularındandır. Derginin görsel kimliğini oluşturan logo/derginin isminin, derginin içeriğinde yer alan konular hakkında kısa bilgi veren çengel tümcelerinin, genellikle logolar ile birlikte kullanılan ve hedef kitle tarafından kolayca algılanabilmesini, hatırlanabilmesini, görsel ve sözel öğeleri birbirine bağlanmasını sağlayan sloganların, derginin türünü yansıtan ve hedef kitle ile çift yönlü bir etkileşim içerisine giren imgelerin, kapak tasarımlarına hem bir “kimlik” kazandırdığı hem de bir “farklılık” yarattığı görülmektedir.

Çocuklara yönelik yayın yapan dergilerin hemen hepsinin kapaklarında imge olarak çocuk yüzü ve derginin içerisinde yer alan konularla ilgili resimler kullanılmaktadır. Amaç, okuyucu gördüğü bu imgeyi tanımlamakta, bu imge ile kendi kimliğini özdeşleştirmektedir ve kendini onun yerine koymaktadır. Böylece okuyucu, dergi kapağında var olan çocuk imgesinden etkilenmektedir. Bu bağlamda, çalışmada, çocuk dergilerinin kapak tasarımlarında yer alan çocuk imgelerinin duruşu ve aktardıkları anlamlar sözsüz iletişim kodları üzerinden belirlenerek, hedef kitlenin kendisini imge ile nasıl özdeşleştirdiği, bu özdeşlik altında var olan anlamlar da çıkarılmaya çalışılmaktadır.

Zira şekil 1’de ki Çocuklara Talim dergisinin kapağına bakıldığı zaman, sade basın teknolojisi, eski geleneksel fontaların önemli olup logo tasarımında kullanıldığı, sade görüş ile sadece aslanların kafası naturel çizildiği ve derginin bilimsel olduğu tespit edilirken şekil 2’de ki Çocuklara Mahsus Gazete dergisinin kapağında ise Osmanlı İmparatorluğunun önemini çocuklara anlatılmasını ve bugünün çok önemli bir gün olduğunu, padişah-ı alemin tahta oturduğunu, Sultan Abdül Hamid han-ı saninin tahta cülus ettiğini, mübarek ve nimet ve refahın padişahın sayesinde fazla olduğunu,

padişaha selam, medih vs. yazılmıştır. Ve zaman ilerledikçe şekil 4, Yeni Yol dergisinde yine daha modern ve çocuklara örnek olacak yeni olgular görmekteyiz. Kırmızı fesli, gözlüklü, çalışkan bir çocuk; Canlı, hareketli renkler ve mutluluklar gibi. Yeni çocuk dergilerin kapaklarında ise gündemin çocuklardan ne istediğini göstermektedir. Örneğin şekil’7 de Bilim Çocuk Dergisinin kapak tasarımında çocuklara musiki çalmalarını, konser vermelerin bir değer olmasını ve bu beklenti çocuklardan istendiği gözükmektedir.

Çocuk dergileri her devir ve tarih boyunca çocuklara neler bilmelerini, nasıl olmalarını, nelerin değerli olduğunu göstermek ve eğitmek gerektiğini göstermiştir. Dolayısıyla bu dergilerin kapaklarının tasarımı, illüstrasyon ve resimleri çok önemlidir ve bunları hazırlayan kişiler sadece bir tasarımcı değil aynı zamanda çocukların psikolojisini bilen, çocuklara eğitim veren kişiler olması gerekmektedir. Bu dergiler her zaman çocukların üzerine etkilidir ve dikkatli tasarlanması şarttır. Elde edilen kaynaklar ışığında Türkiye’de tarih boyunca çocuklarla ilgili yazılan ve üretilen dergilerin içerikleri okunabilir ve geliştirilebilir durumdadır.

KAYNAKÇA

Çiçek, E. (2017). “Fotoğraf ve Video Lisans Bölüm Öğrencilerinin Sosyal Medyadaki Estetik, Plastik ve Etik Bilinç Yansımasının İncelenmesi”, Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Çiçek, E. (2018). Sihirli Belge Fotoğrafın Osmanlı Devletinde Kabulü, Gelişimi ve II. Abdülhamid Dönemi, Social Sciences Studies Journal, Cilt 4, Sayı 23.

Ghonche. G. (2019). “Osmanlıca Yayınlanmış Çocuk Dergileri: Grafik Tasarım Açısından Bir İnceleme”, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Karter, R., B, Day & P, Meggs, (1993). Typographic Design: Form and Communication, John Willey and Sons, Canada.

Şahinbay ,S. (1991). “Yazılı Alman Basımı İçinde Gençlik Basımı”, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Oğuzkan, A.F. (1987). Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı, Ankara, Emel Matbaacılık.

Oğuzkan , A. F. (1987). “Dünya Çocuk Edebiyatının Ana Çizgileri” Çocuk Edebiyatı Yıllığı, İstanbul.

Özkırmı, A. (1990). Çocuk Edebiyatı, Türk Edebiyatı Ansiklopedisi, C.II, Cem Yayınevi.

İnuğur, M. N. (1993). Basın ve Yayın Tarihi, İstanbul.

<https://cicicee.com/dergi/atlas-cocuk-/>, Erişim 20.04.2019.

<https://www.kitaptakipcileri.com/Bilge-Cocuk-Dergisi-OCAK-2017-Sayisi-Takvim-Ve-Tas-Zeka-Oyunu-HEDIYE,PR-4686.html> /, Erişim 25.04.2019.

<https://bilimcocuk.tubitak.gov.tr/>, Erişim 22.05.2019.